

Unngå brudd på konkurranseloven

**Grunnleggende konkurranserett og enkle
kjøreregler for å unngå overtredelser i
asfaltbransjen**

Advokat Nils-Ola Widme
AEFs kompetansedager 2008

Hvorfor er konkurranseloven viktig?

- Seriøsitet og etikk
- Vanskelige regler – stor fristelse
- Brudd kan gi svært negative konsekvenser
  - Overtredelsesgebyr, bøter eller fengselsstraff
  - Arbeidsrettslige konsekvenser
  - Kursfall
  - Erstatningssøksmål
  - Omdømmetap og svartelisting hos kunder
  - Driftsproblemer under etterforskning
- Ganske lett å unngå å gjøre alvorlige feil

Konkurranselovens hovedregler

- Forbud mot konkurransebegrensende samarbeid
  - Konkurranselovens § 10
  - EØS-avtalens art. 53/EF traktatens art. 81
- Forbud mot misbruk av dominerende stilling
  - Konkurranselovens § 11
  - EØS-avtalens art. 54/EF traktatens art. 82
- Inngrep mot konkurransebegrensende fusjoner og oppkjøp
  - Konkurranselovens § 16
  - Fusjonskontrollforordningen, Rfo nr. 139/2004
- Balanserer samfunnsmessige fordeler og ulemper

Kartellforbudet - oversikt

- Konkurranselovens § 10
  - ”Enhver avtale mellom foretak, enhver beslutning truffet av sammenslutninger av foretak og enhver form for samordnet opptreden som har til formål eller virkning å hindre, innskrenke eller vri konkurransen, er forbudt...”
- ”Avtale” eller ”samordnet opptreden” mellom foretak
- Beslutninger i bransjeorganisasjoner
- ”formål eller virkning”
- ”hindre, innskrenke eller vri konkurransen”

Begrensning av konkurransen

- Samarbeid med konkurransebegrensende formål, som alltid er ulovlige
  - Pris- og anbudssamarbeid
  - Markeds- og kundedeling
  - Eksklusjonstiltak og begrensning av parallellimport
- Samarbeid som er ulovlige hvis de har en konkurransebegrensende virkning
  - Produksjonssamarbeid, prosjektsamarbeid og avtaler om underleveranser av utstyr eller produksjonskapasitet
  - Informasjonsutveksling
  - Innkjøpssamarbeid
  - Markedsføring, FoU, Standardisering og miljøavtaler

“Avtale”

- Avtalekriteriet er omfattende
  - “minstevilkåret [er] at partene [] har en uttrykt felles vilje til å innrette seg på markedet på en bestemt måte (sak E-3/97 *Jæger mot Opel Norge*)”
- Skal lite til for å bevise at en avtale er inngått, så lenge en felles partsvilje kan konstateres
- Ingen betydning hvordan den “felles vilje” er uttrykt
  - Skriftlig eller muntlig
  - Uttrykkelig eller stilltiende
  - Nok at partene føler seg bundet og opptrer som om de er det

Samordnet opptreden

- Krever ikke "felles vilje", men at usikkerhet om konkurrentenes atferd erstattes med
  - Kontakt mellom partene som legger til rette for koordinering
  - Konsensus eller felles forståelse om å erstatte konkurranse med samordning
- Typisk tilfelle er utveksling av informasjon
  - Priser
  - Planlagte anbud/tilbud
  - Produksjonskapasitet
- Lov med individuell tilpasning/parallell markedsatferd
- Vanskelig å skille mellom ulovlig samordnet opptreden og lovlig optimal tilpasning til konkurrenter

Samarbeid i bransjeorganisasjoner

- Bransjeorganisasjoner kan begå selvstendige regelbrudd
  - Egne anbefalinger og vedtak
  - Tilrettelegging for eller overvåkning av kartellvirksomheten
- Normal virksomhet i bransjeorganisasjoner er uproblematisk
  - Kompetanseutvikling
  - Næringspolitikk
  - Arbeidsgiverpolitikk
- Arbeidet i AEF og NHO er kvalitetssikret

Misbruk av dominerende stilling

- Forbud mot "utilbørlig utnyttelse av .. Dominerende stilling"
- "Economic approach"
- Dominerende stilling = kan opptre uavhengig av kunder og konkurrenter
  - Foretakets stilling
  - Kjennetegn med markedet
  - Nisje- og ettermarkeder
- Lov å få, og å ha, dominerende stilling, men ikke å beskytte den

Misbruk av dominerende stilling

- Typisk misbruksatferd
  - Ekskluderende misbruk som begrenser konkurransen
  - Utnyttende misbruk
- Eksempler
  - Microsoft
    - "tie-in" mellom WMP og Windows
    - Begrenset interoperabilitet
  - Tine/Reitan – eksklusivavtale for ost
  - SAS – spørsmål om predasjonsprising
    - Oslo-Ålesund – avgjørelse om å ikke gripe inn
    - Oslo-Haugesund – forlik for lagmannsretten

Kort om fusjonskontrollreglene

- Meldeplikt for alle foretakssammenslutninger hvor partene har omsetning for over 50 MNOK til sammen
- Konkurransetilsynet skal gripe inn hvis integrasjonen "fører til eller forsterker en vesentlig begrensning av konkurransen"
- Gjelder for fusjoner, oppkjøp og noen samarbeidsavtaler

Grunnleggende forsiktighetsregler

- Asfaltmarkedet ligger til rette for samordnet opptreden
  - All kontakt konkurrentene imellom er risikabel
  - Hver bedrift må ha gode rutiner – som skal følges
- Noen tema skal aldri diskuteres med konkurrenter
  - Priser og kalkyler
  - Kunder eller anbud
  - Produksjonskapasitet og planlagte investeringer
- Samarbeid kan være lovlig
  - Leie av maskiner og spesialutstyr?
  - Prosjektsamarbeid, åpne anbudssamarbeid og underleveranser?

Grunnleggende forsiktighetsregler

- Alle avtaler mellom konkurrenter må kvalitetssikres
  - Kun skriftlige avtaler med konkurrenter
  - Avtaler med konkurrenter må alltid sjekkes med advokat

Hva gjør man når det har gått galt

- Før samarbeid er i kommet gang
  - Avbryt forsøket og sikre bevis for at man ennå ikke har gjort noe galt
  - Bevis gjennom opptreden i markedet at konkurransen ikke er begrenset
- Dersom man har deltatt i kartellvirksomhet
  - Full åpenhet overfor egen konsernledelse
  - Avbryt samarbeidet og gjenoppta vanlig konkurranse
  - Lempning – Strafferabatt til den som informerer først
- Håndtering av bevissikring ("Dawn Raid")
  - Samarbeid er bedre enn det motsatte
  - Bedriften må ha rutiner – som må følges

Takk for oppmerksomheten!

Kontaktinformasjon:

Nils-Ola Widme
Avdeling Næringsjus
Pb 5250 Majorstuen
0303 Oslo

E-Post: nils.ola.widme@nho.no
Tlf: 23 08 81 54
Mob: 93 08 28 22
Web: <http://www.nho.no/jus/>

